SoilCare

Bodemgezondheids-beleid voor het GLB en de Argomilieu Richtlijnen

Beleidsnota
februari 2020
by Dr Jasmine Black, Countryside and Community Research Institute

SAMENVATTING

Een gezonde bodem vormt de hoeksteen voor een betere productiviteit van de landbouwbedrijven en voor gezondere van de ecosystemen. Nog steeds ontbreken er in het nieuwe gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) duidelijke richtsnoeren voor maatregelen tot verbetering en bewaking van de gezondheid van de bodem. Gezien de huidige achteruitgang van de bodemgezondheid en de impact van de landbouw op de klimaatverandering en op het milieu moet de bodem dringend op de voorgrond van het landbouwbeleid geplaatst worden. SoilCare onderzoekt en bevordert het gebruik van Soil-Improving Cropping Systems (SICS) ter verbetering van de bodemkwaliteit met het oog op positieve effecten op de duurzaamheid en de winstgevendheid. SICS zijn een holistische benadering van bodembeheer, bestaande uit lange gewasrotaties en een 'geïntegreerde' combinatie van inputs en managementtechnieken. Hier bespreken we hoe SICS kunnen fungeren als een sectoroverschrijdend mechanisme ter verbetering van de bodemgezondheid via het GLB, POP's, de GLMC's, de AECM's en diverse milieu kaderrichtlijnen voor de landbouw.

Verbeteringen door houtsnippers

Verschillende dekkingsgewassen

BELEIDSOPTIES

Studies tonen aan dat het beleid landbouwers op verschillende manieren kan motiveren om een beter milieu- en bodemgezondheidsbeheer te voeren. De volgende opties kunnen de aanvaarding van de bodemgezondheidspraktijken verbeteren:

- **SICS uitdrukkelijk in de eerste pijler van het GLB op-nemen als sector overschrijdende landbouwpraktijk voor publieke goeden**
- **Verhoging van het aantal facilitators voor de uitwisseling van informatie en de opleiding van adviseurs op het gebied van bodemgezondheidspraktijken (bijvoorbeeld via landbouw-adviesdiensten).**
- **Het gebruik van SICS om sectoroverschrijdende beleidskaders en richtlijnen vast te stellen: bv. voor gewassen om zowel de waterkaderrichtlijn als de stikstofrichtlijn aan te pakken.**

SICS zou de lidstaten kunnen helpen bij de ontwikkeling van adequate minimumnormen voor bodemgerelateerde doelstellingen

@SoilCare_eu

Het SoilCare-project wordt gefinancierd door het onderzoeks- en innovatieprogramma Horizon 2020 van de Europese Unie, in het kader van

Deze tabel laat zien hoe elk type SICS kan bijdragen aan de beleidsdoelstellingen door middel van de verschillende beleidsinstrumenten die boven in de tabel vermeld staan. De kleuren voor elk beleidsinstrument zijn afgestemd op de overeenkomstige SICS onder de kolom 'SICS type'.

	Hoe SICS bijdragen aan de beleidsdoelstellingen							
	GLB - GLMC's & AECM's	**GLB – Plattelandsontwikkelings-uitbetalingen**	**Kader-richtlijn Water**	**Nitraat-richtlijn**	**Natuurrichtlijn (Vogel- en Habitatrichtlijn)**	**Richtlijn inzake het gebruik van zuiveringsslib**	**Bestrijdings-middelen-richtlijn**	**Mests-toffen-richtlijn**
SICS component								
Dekkende gewassen, groenbemesting & combinatieteelt 	Helpt de grond in de winter bedekt te houden wanneer regen en wind tot erosie kunnen leiden; kan de behoefte aan meststoffen verminderen en organische N leveren als het gaat om peulvruchten; creëert een habitat voor insecten en bijgevolg voedsel voor vogels. Bovendien komt dit in aanmerking voor de ecologische aandachtsgebieden. Het POP kan helpen om de kosten van de gewassen te dekken.							
Gewasrotatie 	Roterende gewassen met een gevarieerde mix van handelsgewassen, peulvruchten, bloemen, gras weilanden, groenten en vee kunnen de gezondheid van de bodem verbeteren door een reeks voedingsstoffen (waaronder N) toe te voegen, waardoor de behoefte aan chemische input wordt verminderd, de bodemstructuur verbeterd wordt en de infiltratie door verschillende wortellengtes bevorderd wordt, hetgeen bijdraagt bij de geïntegreerde bestrijding van plagen door middel van een grotere diversiteit aan insecten en vogels, wat de behoefte aan chemische bestrijding van plagen en onkruid verminderd. De daarmee samenhangende kosten zouden door AECM kunnen worden gedekt.							
Bemesting / bodemverbeteringen 	De toevoeging van compost, mulch, (verse of gecomposteerde) houtsnippers en dierlijke mest vermindert behoefte aan chemische meststoffen. Daarnaast kan het nodig zijn om met kalk de zuurgraad van de bodem te verminderen. Verbeteringen op het juiste moment van het jaar aan de bodem toevoegen, om zo de bodem voor te bereiden op de aanplantingen in het voorjaar en het aanbrengen van gewassen, waarbij rekening wordt gehouden met Europese en nationale regelgeving (d.w.z. de nitraatrichtlijn) voorkomt uitspoeling en verspilling van nutriënten. POP's kunnen ook helpen bij de financiering van oplossingen voor de opslag van mest.							
Bodembewerking 	Het verminderen of elimineren van de intensiteit van het ploegen of bewerken van de bodem kan de gezondheid van de bodem verbeteren door de afname van organisch materiaal te verminderen, de bodemmicrobiologie intact te houden en de verdichting te verminderen door minder machinepassages over de velden. Verder wordt het brandstofverbruik en de daarmee samenhangende emissies te verminderd.							
Vermindering van bodemverdichting 	Ondergrond kan worden gebruikt om verdichting te verminderen (waardoor de infiltratie en de gezondheid van de bodem toeneemt), maar ook om diverse bedekkingsgewassen te gebruiken (waarvan de wortels kunnen helpen de bodem te beluchten en de structuur te verbeteren) en om de doorgang van machines over de velden te verminderen (bijvoorbeeld door het verminderen van grondbewerking).							
Verbeterde efficiëntie van de irrigatie 	Druppelirrigatie; gebruik van gewassen die zijn aangepast aan de plaatselijke omstandigheden (bv. waterbesparende of niet-waterintensieve gewassen in droge gebieden); tijdsbevloeiing om de verdamping van het oppervlak te beperken; intercropping om de verdamping te beperken. Dit verbetert de productiviteit van gewassen en een efficiënt gebruik van hulpbronnen; minimaliseert de risico's van verzilting en woestijnvorming.							
Gecontroleerde afvoer 	Hergebruik van water in de landbouwbedrijven; grachten enz. om afvloeiing mogelijk te maken; bebossing om de wateroverlast te verminderen. Verbetert de productiviteit van de gewassen en het efficiënt gebruik van hulpbronnen; minimaliseert het risico van waterverzadiging.							
Geïntegreerd landschapsbeheer 	Gemengde landbouw en rotaties tussen landbouwbedrijven; hagen en corridors voor wilde dieren en nuttige roofdieren; waterwinning, bijvoorbeeld door dammen, reservoirs. Verbetert de biodiversiteit, het beheer van plagen en de duurzaamheid van de teeltsystemen op landschappelijke schaal.							

Integratie van SICS in het EU-beleid

Landbouwbeleid

Het voorgestelde GLB voor de periode na 2020 omvat drie overkoepelende milieudoelstellingen die rechtstreeks verband houden met de bodem en daarom mogelijkheden voor een sterkere integratie van de bodem via SICS's bieden:

- Bijdragen aan de beperking van de klimaatverandering, aan klimaat aanpassing en duurzame energie
- Bevordering van duurzame ontwikkeling en efficiënt beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals bodem, water en lucht
- Bijdragen aan de bescherming van de biodiversiteit en de verbetering van de ecosysteemdiensten

Binnen de eerste pijler van het GLB biedt de invoering van vergroeningsmaatregelen in de verplichte goede milieucondities in de landbouw (GLMC) een grotere kans op bodembescherming.
Deze omvatten het gebruik van bedekkingsgewassen als onderdeel van de vruchtwisseling; het fungeren als bescherming tegen erosie en het toevoegen van nutriënten. Ook bedekkingsgewassen vormen een belangrijk onderdeel van de SICS. In de tweede pijler bieden de nieuwe agromilieuklimaatmaatregelen (AECM) de mogelijkheid om de huidige afnemende bodemgezondheid aan te pakken; bodems die via SICS worden geregenereerd, kunnen dienen als koolstofopslag om zo de gevolgen van de klimaatverandering verzachten. Er moet voor worden gezorgd dat de lidstaten voldoende van het overdraagbare budget van de pijlers 1 en 2 besteden aan bodemgezondheidsmaatregelen. De sleutel daartoe is de langetermijnvisie die de Europese Commissie voorstelt en die in de SICS wordt gebruikt.

SICS
Voorbeeld:
bedek gewassen
met gereduceerde
N-meststof
Verbetert: Bodemstructuur,
biodiversiteit, efficiëntie
van nutriëntengebruik;
uitloging & erosie

Kaderregelingen en richtlijnen

De kaderregelingen en richtlijnen in de tabel hiernaast kunnen gezamenlijk worden behandeld door gebruik te maken van verschillende SICS-componenten. Inspanningen moeten dan ook gericht zijn op de regulering en stimulering van het gebruik door landbouwers ervan, d.m.v. het vergroten van het bewustzijn en het vergemakkelijken van de samenwerking tussen landbouwersgroepen op landschapsniveau.
De intrekking van de Kaderrichtlijn bodembescherming betekent dat het bodembeleid van de EU nog steeds geen samenhangende wetgeving heeft om de bodemproblematiek op eigen kracht aan te pakken. Binnen de EU hebben slechts enkele landen een specifiek wetgevings- of beleidsinstrument met bodembescherming als hoofddoel. Bodemverval in Europa neemt toe, wat erop wijst dat het huidige beleid niet doeltreffend is. De acceptatie door de landbouwers is van cruciaal belang en kan negatief worden beïnvloed door slecht beleid en slecht advies, alsook door sociaaleconomische en milieufactoren. Zie meer informatie: **https://www.soilcare-project.eu/resources/deliverables**

@SoilCare_eu

Het SoilCare-project wordt gefinancierd door het onderzoeks- en innovatieprogramma Horizon 2020 van de Europese Unie, in het kader van